

מכתבים

(המשך ממחזור 8)

מה היה עליו להעשות על הדברים לבוש — מרחק כשלעצמו — של ביקורת ספרותית?

רמזי ליבנה, תל-אביב

יש מקום לחנינה

המצדדים בוכות אימתן חנינה לאסירים בשנת השלושים למדינה, הביאו עד כה נימוקים מגוחכים שאינם מעוגנים במציאות הישראלית, לביסוס עמדתם. עלינו להמיר את הגישה האמנונית-אליטרית (הגבולות בהיסטוריה) בגישה רציונלית-תועלתנית. יש לזכור כי מחיר שטרך לחיות עם ה"אסירים" לשעבר, האם עלינו להגביר עתה את חיסולם ואת הרגשת הניכור הקיימת בהם?

השוב לדעת כי חלק ניכר מהאסירים היו יושבים בבתי-הכלא מרצים עונש בשל השתכחות פלילית של מה בכך. בחלקם וזהו להם הענישה הראשונה בחייהם. האם לא ניתן להם צ'אנס?

הצפיפות לחנינה היו מוצדקות, גם בשל העובדה כי רוסיה הטוטליטארית חגגה את אסיריה לקראת שנת ה-60 למהפכה ה"בולשביקית". מדינת-ישראל, שעקרונות החרות הוא משנת אפה, חייבת לעשות זאת. יש לעשות למתן חנינה כללית. ציבור גדול וזכבד מייחל לכך. ועל דרך שאמר ח"ל: "לא נחרבה ירושלים, אלא שהעמידו דייגן על דין תורה ולא לפנים משורת הדין".

יצחק עומר, רמת-גן

הניפו הגרוד

בעיתונות פורסם כי ממישרד ראש הממשלה נמסר ש"גורמים עוינים הם ש" הפיצו את הידיעות בדבר הפקעת הקרקעות בגדה". למי התכוון ראש-הממשלה כאשר הודיע את אנשיו למסור הדעה כזו? האם לאנשי המערך שעוד שולטים בפקידות הגבוהה במישרד הממשלה, למרות הילופי השלטון? התברר לי גם, ממקור מוסמך במישרד ראש-הממשלה, שבקרוב יחלי הנפו הגדול של פקידים בכירים מ"מפילגת ה" שלטון, לשעבר, והצבת אנשי-שלומם ב"תפקידים הקובעים.

ר. כ"חיים, ירושלים

פלישה מן הבל"ל

פעם היו שדרות קק"ל, או באמת, למה שלא יהיה רחוב בל"ל, במקום רחוב אלי-עזר בן-יהודה, למשל? מה יש? טוב, יש עליו שיר. אבל אין לו חשבון פו"ק או חשבון תמ"ם, או כל משהו אחר הצועד עם הזמן. במלון זבורה כתוב שיפתחו שם בקרוב את משרדי בל"ל בצפון. ומה זה בל"ל במלון ירדן, ז"ל, משרדי הדרום?

אני מבולבל לגמרי. הסניף הענק החדש הזה בכיכר אתרים, לא יכול להיות הסניף של המלונות במקום. כי בכל מלון שמכבד את עצמו יש סניף בל"ל בפנים. אולי זה סניף המעגן-שירותי רצוף ויאטכות עם מפקדה נפרדת? לא יודע, צריך לחלק קיט ובו מצפן ומפת מערך בל"ל באזור. סניף נורדאו בטח הולך על הצפון הרחוק, או לאן שייך סניף מיגדלור? זו שאלה קשה זה כנראה ממש על הגבול.

טוב, סניפים קטנים ברחוב בן-יהודה, שמתיהם כבר אינם חשובים. זה כמו סניף באר דן חסכן וכסף קטן. לאן שייך כל מערך בל"ל ברחוב דינגוף? אולי לנפת הצפון התיכון. יא אללה, אפשר להשתגע. בסך הכל בנקים זה דבר לא רע. הכל נקי, וזכויות חומות. סטייגלס סטיל, קרמיי קה. תורם לאיכות הסביבה. מה שמפריע לי באמת שאין מה לראות בחלונות ה"ראווה". ישראו איזה מערבון במעגל סגור או משהו. בנקומט זה משהו, אבל זה לא זה. על כל חלון סמל של בל"ל, עוד פעם ועוד פעם, בבורה. ששימו מערך ראש של פופאי — כבר יותר טוב. לא נורא. הבל"ל מצלצל לא רע. נחרז עם חלל, ברוח הזמן, ועם חלל. ואלי אלה סתם ראשי תיבות של איזה חכם יהודי מהמאה ה-14. כמה, למשל, בנימין לוי ליברנו או משהו כזה.

משה קרמר, תל-אביב

הסיפרון להתעלם מעצם כוחה ותפקידה של סיפורה, לבודד אירוע אחד מתוך מסכת שלמה ולהדהים בעזרתו. וזהו תמציתה של הביקורת שמחת דן עומר על הספר "האמת על פרשת חירבת חיועה" (העורך: רמי ליבנה, הוצאת כתר, 64 עמודים) — כי מדורו נמר של נייד (העולם הזה 2124).

אינני כופר בזכותו של איש — מבקר סיפורתי מיקצועי או קורא רגיל — לביע את דעתו הביקורתית. בלשון הגר אית לו, על כל ספר שהוא, ובכלל זה על "האמת על פרשת חירבת חיועה". הדרישה היחידה שלי — שגם בה, אגב, איש איננו חלונגטיס, יתרה מזו: אני עצמי הרי שלחתי את הספר לזן עומר כדי שיקרא ויבקר אותו, ובשום פנים ואופן לא ציפיתי לקרוא ברשימתו את דעותי שלי על הספר, אלא את דעותיו שלו.

אך הפעם החטיאו חיצו הביקורת של דן עומר את מטרתם. הרשימה שכתב דן עומר תחת הכותרת OVERKILL לאות היתה "בלתי הוגנת"; לא היו בה מלות מתחת לחגורה; היא לא ניכחה, בעט נקמני משוחזר, מתכלל דארסי ולא כללה "השמצות הסרות ושחר". קביעתו כי "גור דש הרג" בספרות רק מקנה את חושיו של הקורא בשעה שהצגה סיפורית מעור לה של אירוע אחד מתוך מסכת שלמה, עשויה להדהים את הקורא (ואני מוסיף: וע"י זה, אולי, האמת לידי כך שיחשוב) — היא נכונה בהחלט.

אלא שאין לקביעה זו ולא כלום עם "האמת על פרשת חירבת חיועה". היה זה כאלו דן עומר נגר הפרק, וישל "השחורים וניצולם" בספר היסטוריה הדן בתולדות דרום-אפריקה, שהוא לוקה ב"גור דש הרג" וב"גודש נישול", וכי עורכו היה מיטיב לעשות אילו בודד אירוע אחד מתוך המסכת והדהים בעזרתו את הקורא.

כי מה יש ב"האמת על פרשת חירבת חיועה" 11 מתוך 64 עמודי הספר מוקד שים לציטוטים מסיפורו של ס. יזהר. כשאר העמודים מופיעים הגתאים ההיסטוריים-סטאטיסטיים הבאים: ● רשימה מפורטת של שמות 384 הכפרים הערביים שנהרסו ונימחקו מעל פני האדמה מאז 1947; ● קטעים מתוכנית ד' של המטכ"ל — היא התוכנית, הכוללת קבוצת פקודות לכ"ח חזת הלוחמים, ל"טיהור" הארץ מתושביה הערביים וליצירת רצף טריטוריאלי יהודי על שטח גדול ככל הניתן של ארץ ישראל; כתבה מצולמת ה" מוכיחה את שיקר-יות האגדה "תל-אביב — על חולות ניבנתה", והמונה ל" פחות 12 ישובים ערביים שהיו קיימי מים בשטח שעליו משתרעת תל-אביב; 151 רשימה של ישובים יהודיים שהוקמו על חורבות כפרים ערביים או על אדמותיהם או בקירבתם. שני עמודי הפרק "אחרית דבר" מוקד שים בעיקר לציטוטים מדברי הרצל, יוסף וייץ וריתור רופין. שני עמודים נוספים מוקדשים להקדמות קצרות לפני כל פרק.

"האמת על פרשת חירבת חיועה" איננה איפוא סיפור. גם אין זה מחזה, או שיר, או יצירה אחרת שניתן לכנותה "סיפור תי". אין בו שום ניתוח תיאורטי ולא קביעות אידיאולוגיות ולא הטפה פוליטית. זהו איננו מאמר ולא מסה — בודאי שלא סיפורתית. זהו אוסף של עובדות — ללא פרשנות ובלו שום "הסברים", והגדרה תקולעת ביותר לסיפרון זה, היא: "אוסף של דפים שהושכחו במתכוון וניתלשו ב" מוחיות מספר ההיסטוריה הציוני".

לבקר את עורכו של סיפרון כזה בטענה שהיה עליו לבודד אירוע אחד וכי, פירושו לדרוש שהעובדות ההיסטוריות על גודש הגירוש של הפלסטינים — בהחלט בלי מרכאות! — יישארו חסויות. פירושו מתן גיבוי למשכתבי ההיסטוריה הציונית ונסיון לחמוק — בשאגה אחת מלוע הנמר של נייד — את קיומן של 384 פרישות חירבת חיועה, המהוות מרכיבי יסודי בסיסון בין העם הישראלי לעם הפלסטיני.

אם זו היתה כוונתו של דן עומר, לשם

משונה מאוד. אתה מגלה הבנה נהדרת לבני אדם השבוע. גם האחת שפגשת שפ" כה את ליבה בפניך

מהר מדי בהתייחס ל" זמן הקצר שאתם מכי רים. ובמקביל אתה מגלה חוסר הבנה ל" נציגים הרשמיים של החוק והסדר ומוצא עצמך מסתבך איתם ב" דברים שהתחילו במה בכך. אל תניחי להפר חרה הסמויה המלה את מנוחתך. את מייחסת לה יותר ממה שמגיע לה. עוד תמיעי למסקנה שלא היה לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

למרות האהדה וההבנה שהאנשים הקרוי

בים אליך מגלים כל פיד, תיאלץ לפתור את הבעיה המציקה לך ב" כוחות עצמך. נסיונו תיהם לעזור לך ייכש" לו, ויוסיפו מתח מיר תר למצב שהוא גרוע בלאו הכי. הפתעה נעי מה צפויה לך לקראת סוף השבוע, וכן אפי שרות טובה לגמול טובה תחת טובה ליוזר שערך לך הרבה.

אמ"אם, מתחילים מאמצך המהוססים לשאת פרי. דאג שלא יקלקלו לך את העניינים, ועוד יותר — שאתה עצמך לא תקלקל לעצמך, מ" תוך הזנחה או מתוך שינאה עצמית. זכור ש" לא רק אתה אדם עם כבוד עצמי. בת שור: הוא אהב אותך, אבל אם תלכי בדרך ש" החלטה, כלפיו, את יגיע לידך, היזהר! זה כרוך בהתייבויות.

בתיזוגתך נמצאת במבוכה נוראה, ואולי אפילו במשבר. ממש מוזר שלא הצלחת להבחין בכך עד כה.

כדי לנסות לחלצה מ" מצבה הקשה, אותו היא מתאמצת להסתיר ממך, אל תסתער עליה חזיתית, כי אם בחר באיגוף ממושך, תוך ביצוע פעולות הטעויה והסחה; כך תגיע אל היעד בעזרתה ממש, ויחד תלבנו את ה" מצב. אם לא תפעל למען זוגתך, המש" בר עולו לפרוץ החוצה באמצע השבוע.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

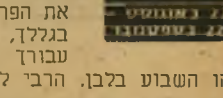
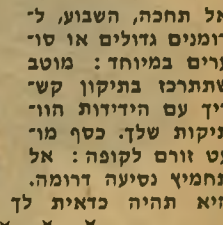
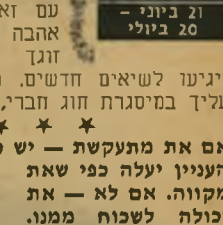
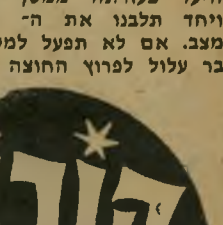
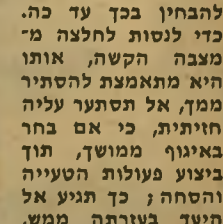
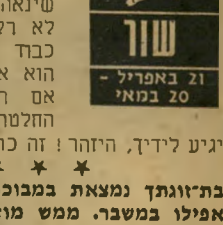
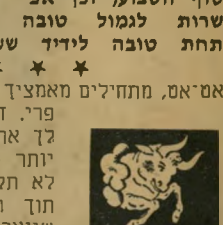
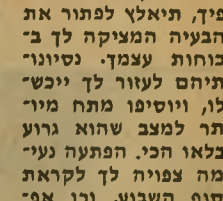
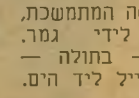
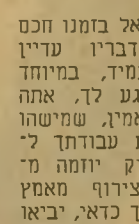
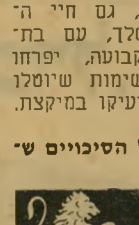
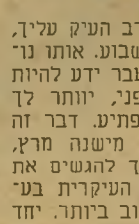
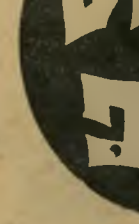
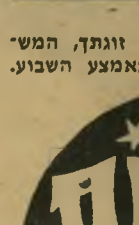
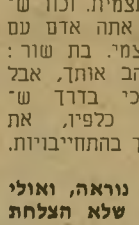
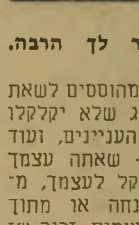
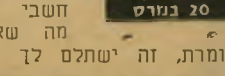
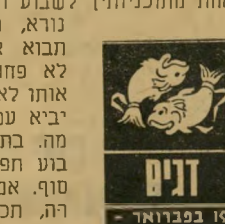
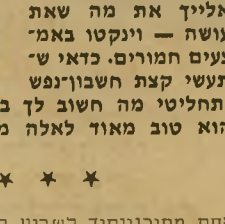
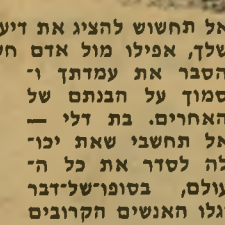
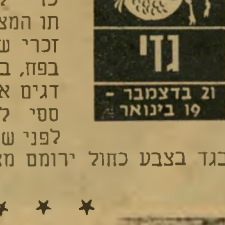
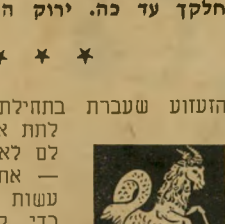
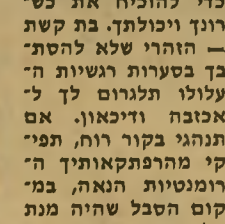
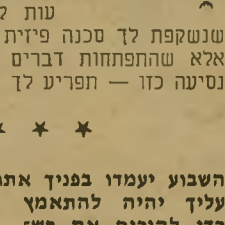
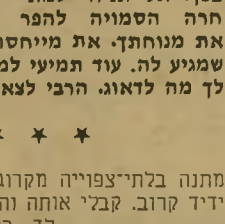
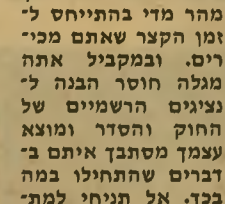
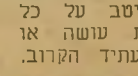
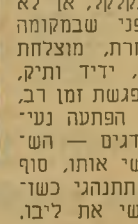
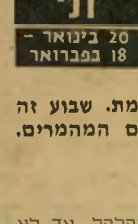
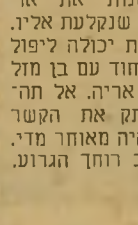
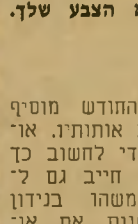
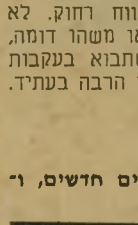
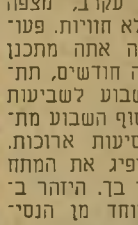
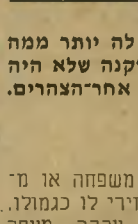
לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

לך מה לדאוג. הרבי לצאת אחר-הצהרים.

חוב יש, וגדול, אשר זמן רב העיק עליך. ייעלם השבוע. אותו נו" שה, שבטבר ידע להיות כה חוקפני, יותר לך עליו במפתיע. דבר זה ייתן לך מישנה מרץ, יסייע לך להגשים את שאיפתך העיקרית בע" תיד הקרוב ביותר. יחד עם זאת, גם חיי ה" אהבה שלך, עם בתי זוגך הקבועה, יפרחו ויגיעו לשיאים חדשים. משימות שיוטלו עליך במיטגרת חוג חברי, יעיקו במיקצת.

אם את מתעקשת — יש כל הסיכויים ש" העניין עלה כפי שאת מקווה. אם לא — את יכולה לשכוח ממנו. אל תחכה, השבוע, ל" רומנים גדולים או סו" ערים במיוחד: מוטב שתתרכז בתיוקן קש" ריך עם הידידות הוו" תיקות שלך. כסף מר" עט זורם לקופה: אל תחמיץ נסיעה דרומה.

האמת כדאית לך באופן מיוחד.

אם אין אני לי — מי לי? שאל בזמנו חכם עתיק, ודבריו עדיין יפים מתמיד, במיוחד בכל הנוגע לך, אתה באמת אמרתי, שמישהו יעשה את עבודתך ל" מנעו? רק יוזמה מ" צידך, בצירוף מאמץ לא תקטן אך כדאי, יבאו לא הפרשה המתמשכת, בגללך, ליד גמר, עבוכך — בחולה —

הוא השבוע בלבן, הרבי לטייל ליד הים.

אחת מתוכניתך לשבוע תתקלקל, אך לא נורא, מפני שבמקומה תבוא אחרת, מוצלחת לא פחות, ידיד ותיק, אותו לא פגשת זמן רב, יביא עמו הפתעה נעי מה. בת דגים — הש" בוע תפגשי אותו, סוף סוף. אם תתנהגי כשור, רה, תכבשי את ליב, חשבי היטב על כל מה שאת עושה או אומרת, זה ישתלם לך בעתיד הקרוב.

אחת מתוכניתך לשבוע תתקלקל, אך לא נורא, מפני שבמקומה תבוא אחרת, מוצלחת לא פחות, ידיד ותיק, אותו לא פגשת זמן רב, יביא עמו הפתעה נעי מה. בת דגים — הש" בוע תפגשי אותו, סוף סוף. אם תתנהגי כשור, רה, תכבשי את ליב, חשבי היטב על כל מה שאת עושה או אומרת, זה ישתלם לך בעתיד הקרוב.

אחת מתוכניתך לשבוע תתקלקל, אך לא נורא, מפני שבמקומה תבוא אחרת, מוצלחת לא פחות, ידיד ותיק, אותו לא פגשת זמן רב, יביא עמו הפתעה נעי מה. בת דגים — הש" בוע תפגשי אותו, סוף סוף. אם תתנהגי כשור, רה, תכבשי את ליב, חשבי היטב על כל מה שאת עושה או אומרת, זה ישתלם לך בעתיד הקרוב.

אחת מתוכניתך לשבוע תתקלקל, אך לא נורא, מפני שבמקומה תבוא אחרת, מוצלחת לא פחות, ידיד ותיק, אותו לא פגשת זמן רב, יביא עמו הפתעה נעי מה. בת דגים — הש" בוע תפגשי אותו, סוף סוף. אם תתנהגי כשור, רה, תכבשי את ליב, חשבי היטב על כל מה שאת עושה או אומרת, זה ישתלם לך בעתיד הקרוב.

אחת מתוכניתך לשבוע תתקלקל, אך לא נורא, מפני שבמקומה תבוא אחרת, מוצלחת לא פחות, ידיד ותיק, אותו לא פגשת זמן רב, יביא עמו הפתעה נעי מה. בת דגים — הש" בוע תפגשי אותו, סוף סוף. אם תתנהגי כשור, רה, תכבשי את ליב, חשבי היטב על כל מה שאת עושה או אומרת, זה ישתלם לך בעתיד הקרוב.

אחת מתוכניתך לשבוע תתקלקל, אך לא נורא, מפני שבמקומה תבוא אחרת, מוצלחת לא פחות, ידיד ותיק, אותו לא פגשת זמן רב, יביא עמו הפתעה נעי מה. בת דגים — הש" בוע תפגשי אותו, סוף סוף. אם תתנהגי כשור, רה, תכבשי את ליב, חשבי היטב על כל מה שאת עושה או אומרת, זה ישתלם לך בעתיד הקרוב.

אחת מתוכניתך לשבוע תתקלקל, אך לא נורא, מפני שבמקומה תבוא אחרת, מוצלחת לא פחות, ידיד ותיק, אותו לא פגשת זמן רב, יביא עמו הפתעה נעי מה. בת דגים — הש" בוע תפגשי אותו, סוף סוף. אם תתנהגי כשור, רה, תכבשי את ליב, חשבי היטב על כל מה שאת עושה או אומרת, זה ישתלם לך בעתיד הקרוב.

אחת מתוכניתך לשבוע תתקלקל, אך לא נורא, מפני שבמקומה תבוא אחרת, מוצלחת לא פחות, ידיד ותיק, אותו לא פגשת זמן רב, יביא עמו הפתעה נעי מה. בת דגים — הש" בוע תפגשי אותו, סוף סוף. אם תתנהגי כשור, רה, תכבשי את ליב, חשבי היטב על כל מה שאת עושה או אומרת, זה ישתלם לך בעתיד הקרוב.

אחת מתוכניתך לשבוע תתקלקל, אך לא נורא, מפני שבמקומה תבוא אחרת, מוצלחת לא פחות, ידיד ותיק, אותו לא פגשת זמן רב, יביא עמו הפתעה נעי מה. בת דגים — הש" בוע תפגשי אותו, סוף סוף. אם תתנהגי כשור, רה, תכבשי את ליב, חשבי היטב על כל מה שאת עושה או אומרת, זה ישתלם לך בעתיד הקרוב.